

Indberetning af vilkårsovertrædelser for samfundstjenestedømte

1. Baggrund for undersøgelsen

En ph.d.-afhandling om samfundstjeneste har påpeget, at nogle sagsbehandlere i den frie kriminalforsorg mener, at domstolene har forskellig praksis med hensyn til reaktion på indberetning af vilkårsovertrædelse for samfundstjenestedømte.¹ Sagsbehandlerne nævner således, at mens nogle dommere reagerer på indberetninger ved konsekvent at ændre den betingede dom til en ubetinget dom, reagerer andre dommere typisk med at opretholde den betingede dom, eventuelt i forbindelse med forlængelse af længstetiden. Sidstnævnte kan skabe frustration blandt sagsbehandlerne, eftersom de mener, at de – inden de indberetter en person for vilkårsovertrædelse – allerede mange gange har forsøgt at motivere vedkommende til at passe afviklingen af samfundstjenesten, hvorfor fortsatte forsøg kan synes omsonst.

På baggrund af den avisomtale, ph.d.-afhandlingen fik, blev der i Folketingets Retsudvalg stillet spørgsmål om domstolenes praksis, og der blev i den forbindelse lovet, at Justitsministeriets Forskningsenhed vil foretage en empirisk undersøgelse af spørgsmålet om domstolenes reaktion på indberetninger i forbindelse med vilkårsovertrædelse for personer, der afvikler samfundstjeneste.²

Det er denne undersøgelse, der redegøres for i det følgende. Det skal understreges, at undersøgelsen ikke kan belyse de enkelte dommers praksis, men alene den generelle praksis.

2. Undersøgelsens data og metoder

Undersøgelsen omfatter samtlige personer, der blev idømt samfundstjeneste i første halvår af 2006. For disse personer er der indhentet oplysninger dels fra Kriminalforsorgens klientsystem og dels fra Kriminalregisteret.

I perioden 1.1.2006 til 30.6.2006 er der idømt 2068 domme med vilkår om samfundstjeneste. Af disse 2068 domme angår 1137 domme, svarende til 55 pct., straffelovsovertrædelser, mens 45 pct. angår færdselslovsovertrædelser.

¹ Clausen, Susanne (2007): Samfundstjeneste virker det? En proces- og effektevaluering af Samfundstjenesteordningen i Danmark. Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet, København.

² Spørgsmål nr. 396 af 27. juli og spørgsmål nr. 433 af 5. september 2007.

I klientsystemet skal det registreres, hvorvidt sagen er indberettet til domstolen, idet datoen for indberetningen skal noteres i klientsystemet.

Det er imidlertid lidt usikkert, om de ansatte i den frie kriminalforsorg i alle tilfælde får registreret indberetninger i klientsystemet. For at kontrollere det og for at få oplysninger om eventuelt yderligere indberetninger er der også fra klientsystemet indhentet oplysninger om, hvordan tilsynet er afsluttet. I klientsystemet er der således registreret, om tilsynet er afsluttet normalt, eller om det er overtrådt.

I følgende situationer vil tilsynsforløbet blive registreret som overtrådt:

- I tilfælde af at den dømte overtræder vilkår om straffri vandel, dvs. begår ny kriminalitet i prøvetiden, og dette medfører en ny sanktion.
- I tilfælde af at den dømte overtræder vilkåret om tilsyn, fx ikke møder til en planlagt tilsynssamtale i den frie kriminalforsorg, og dette medfører ændring af sanktionen.
- I tilfælde af at den dømte overtræder vilkåret om samfundstjeneste ved fx ikke at møde op på samfundstjenestestedet, og dette medfører ændring af sanktionen.

Information om, at tilsynsforløbet ikke er afsluttet normalt, vil dermed også kunne være med til at indkredse sager, hvor der kan foreligge en indberetning.

I klientsystemet registreres det ikke, hvad årsagen er, til at tilsynet ikke er afsluttet normalt, ligesom det heller ikke registreres, hvilken afgørelse domstolene har truffet i forlængelse af en indberetning af vilkårsovertrædelse. Med henblik på at undersøge dette er der søgt oplysninger i Kriminalregisteret vedrørende de sager, som i klientsystemet er registret som indberettet og/eller med overtrådt tilsyn.

I Kriminalregisteret er afgørelser på baggrund af indberetninger registreret under henvisning til den paragraf, afgørelsen angår. Såfremt der i afgørelsen henvises til straffelovens § 60, tolkes det i denne undersøgelse som en overtrædelse af vilkåret om tilsyn eller eventuelle særvilkår, idet denne paragraf angår reaktionen på vilkår i forbindelse med betingede domme. Henvises der derimod til straffelovens § 66, der angår samfundstjeneste, tolkes det som en overtrædelse af vilkåret om samfundstjeneste. I det tilfælde, hvor der henvises til begge straffelovsparagraffer, er sagen i det følgende registreret som en overtrædelse af samfundstjenestevilkåret.

Ny kriminalitet under prøvetiden er også en vilkårsovertrædelse, men da fokus i diskussionen har været spørgsmålet om domstolenes praksis i forhold til øvrige vilkårsovertrædelser, vil den følgende diskussion centrere sig herom.

3. Resultater

Ifølge oplysninger fra den del af klientsystemet, der angår indberetninger, er der i 93 af de i alt 2068 sager registreret en indberetning for vilkårsovertrædelse, svarende til 4,5 pct. af sagerne. 16 af disse indberetninger angår overtrædelser af vilkåret om straffri vandel.

Med hensyn til afslutning af samfundstjenesteforløbet fremgår det af den del af klientsystemet, der oplyser herom, at tilsynet i 90 pct. af sagerne er afsluttet normalt, mens 87 sager, svarende til 4 pct., var aktive på undersøgelsestidspunktet. I alt 114 sager, hvilket svarer til 5,5 pct., er registreret som overtrådt, jf. tabel 1. I 50 af de 114 sager er det vilkåret om straffri vandel, der er overtrådt.

Tabel 1. Tilsynsforløbets afslutning.

	Antal	Procent
Normal afslutning	1867	90,3
Sagen stadig aktiv	87	4,2
Overtrådt	114	5,5
I alt	2068	100

I tabel 2 vises årsagen til, at tilsynet er sluttet som overtrådt. Denne tabel omfatter dog ikke de nævnte 50 sager, hvor vilkåret er overtrådt som følge af ny kriminalitet, men alene de øvrige vilkårsovertrædelser.³

Tabel 2. Årsag til at tilsynet slutter som overtrådt.

	Overtrådt vilkår Om tilsyn	Overtrådt vilkår om samfundstjeneste	I alt
Antal	6	55	61
Procent	9,8	90,2	100
<i>Heraf indberettet</i> Antal	2	25	27
Procent	33,3	45,5	44,3

I seks af de 61 sager, hvor tilsynet er afsluttet som overtrådt, er det tilsynsvilkåret, der er overtrådt, mens det i 55 sager, svarende til 90 pct. af sagerne, er vilkåret om samfundstjeneste, der er overtrådt.

Tabel 2 oplyser endvidere om, hvor stor en andel af de sager, hvor tilsynet er sluttet som overtrådt, der er registreret som indberettet i klientsystemet. Det drejer sig om mindre end halvdelen af alle de

³ For tre af de 114 sager har det ikke været muligt via Kriminalregisteret at fastsætte årsagen til, at tilsynet er registreret som overtrådt. Disse sager har derfor måttet udelades af de følgende analyser.

overtrådte tilsyn, og tabellen bekræfter dermed, at det langt fra er alle indberetninger, der er registreret i klientsystemet. Der må således i de sager, hvor tilsynet er sluttet som overtrådt, have været tale om, at der er forekommet en indberetning.

Ud over de registrerede indberetninger, der er inkluderet i tabel 2, er der yderligere registreret 50 indberetninger, som vedrører andre vilkårsovertrædelser end vilkåret om straffri vandel. Tabel 3 oplyser om domstolenes reaktion på vilkårsovertrædelser for både disse 50 sager og dem, der er omfattet af tabel 2. Der er således tale om i alt 111 sager.

Tabel 3. Reaktionen ved overtrædelse af vilkår.

	Antal	Procent
Advarsel	18	16,2
Ændring af prøvetid og/eller længstetid	29	26,1
Ændring af vilkår	6	5,4
Afsoning af straffen	58	52,3
I alt	111	100

Som det ses af tabel 3, er det mere end halvdelen af de registrerede vilkårsovertrædelser/indberetninger, der har medført, at den betingede dom er ændret til en ubetinget dom. Godt en fjerdedel af sagerne er endt med, at prøvetiden eller længstetiden for afvikling af samfundstjeneste er ændret, mens godt hver 20. sag har indebåret, at vilkårene er blevet ændret. I de resterende 16 pct. af sagerne er der givet en advarsel.

4. Afsluttende bemærkninger

Undersøgelsen har vist, at der i sammenlagt 5,4 pct. af de samfundstjenestedomme, der er afsagt i første halvår 2006, er sket en indberetning som følge af en vilkårsovertrædelse, her undtaget vilkåret om straffri vandel. De fleste af indberetningerne har medført, at der er truffet afgørelse om fuldbyrdelse af straffen eller den resterende del af straffen. Mindre end hver sjette vilkårsovertrædelse har ført til en advarsel, mens de øvrige har medført ændringer af vilkår, af prøvetiden eller af længstetiden for afvikling af samfundstjeneste.

Undersøgelsen har videre vist, at oplysningerne i klientsystemet vedrørende indberetninger ikke er fuldstændige, hvorfor der supplerende er indhentet oplysninger om tilsyn, der er overtrådt, og baggrunden for, at de registreres som overtrådt. Det er imidlertid usikkert, om undersøgelsen på trods heraf giver et korrekt billede af domstolenes reaktion på vilkårsovertrædelser. De indberetninger, der medfører en advarsel, vil således næppe registreres med et overtrådt tilsyn, idet tilsynet i disse tilfælde må formodes at være afsluttet normalt. Det samme vil muligvis være tilfældet med de indberetninger, der medfører forlængelse af tilsynsperioden eller af længstetiden for afviklingen af

samfundstjeneste, eller som medfører en ændring af vilkårene. Der er derfor muligt, at denne undersøgelse giver et skævt billede af, hvordan domstolene reagerer på vilkårsovertrædelser.

Justitsministeriets Forskningsenhed har netop påbegyndt en undersøgelse af forløbet af samfundstjeneste. Denne undersøgelse, der er baseret på journaloplysninger, som indeholder en beskrivelse af hændelser under forløbet af samfundstjenesten, må forventes mere sikkert at kunne belyse spørgsmålet om omfanget af indberetninger og om domstolene reaktion på indberetninger for vilkårsovertrædelse. Denne forløbsundersøgelse forventes afsluttet efteråret 2008.